

УДК 339.562-042.72(477) DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020\(111\)07](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(111)07)

ПУГАЧЕВСЬКА Катерина | к. е. н., доцент кафедри міжнародного менеджменту
Київського національного торговельно-економічного
університету
E-mail: k.puhachevska@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0002-0473-3119 | вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ІМПОРТОЗАЛЕЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ДЕТЕРМІНАНТИ ТА РИЗИКИ

Проаналізовано динаміку товарної та географічної структури імпорту товарів в Україну. Оцінено структуру використання імпорту в економіці України. Ідентифіковано ключові тенденції імпортозалежності вітчизняної економіки.

Ключові слова: імпортозалежність, імпорт, експортна орієнтованість, зовнішня торгівля, внутрішній ринок.

Пугачевская Е. Импортозависимость экономики Украины: детерминанты и риски. Проанализирована динамика товарной и географической структуры импорта товаров в Украину. Оценена структура использования импорта в экономике Украины. Идентифицированы ключевые тенденции импортозависимости отечественной экономики.

Ключевые слова: импортозависимость, импорт, экспортная ориентированность, внешняя торговля, внутренний рынок.

Постановка проблеми. Міжнародна економічна діяльність в Україні є одним із ключових векторів політики держави, що формує передумови для розвитку торгівлі та підтримки сприятливого інвестиційного клімату. Зовнішня торгівля забезпечує значний потенціал для економічного зростання, формування бюджету країни та підтримки добробуту її громадян. Разом з тим економіка України залишається структурно деформованою й характеризується переважно сировинною спрямованістю випуску та експорту на тлі високої залежності від кон'юнктури світових ринків товарів і послуг. За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, у 2018 р. обсяг імпорту становив 62,9 млрд дол. США, що на 14,3 % більше, ніж у 2017 р., до того ж обсяг імпорту товарів збільшився на 15,2 %. Результати 2019 р. засвідчили зростання обсягу імпорту товарів на 6,3 % та імпорту послуг на 3,5 % порівнянно з 2018 р. [1]. Разом з тим, варто зазначити про поступову втрату конкурентоспроможності окремих галузей економіки на внутрішньому ринку за умов пасивної ролі держави у питаннях, що стосуються регуляторної політики у сфері зовнішньої торгівлі.

Відсутність стратегічного підходу до розв'язання проблематики насичення внутрішнього ринку шляхом нарощення потенціалу вітчизняного виробництва призводить до зростання рівня імпортозалежності внутрішнього ринку, а також зумовлює необхідність диверсифікації товарної та географічної структури експорту для покриття дефіциту рахунку поточних операцій платіжного балансу. Надвисокий рівень відкритості економіки України лише посилює чутливість внутрішнього ринку до кон'юнктурних коливань на світовому ринку товарів і послуг, а також до світових тенденцій, як-от: волатильність цін на енергоресурси, зменшення цін на ключові позиції вітчизняного експорту тощо. За таких умов виникає необхідність у пошуку резервів зменшення рівня імпортозалежності економіки України, забезпеченні позитивного вектора впливу товарної структури імпорту на внутрішнє виробництво, а відтак, зростання міжнародної конкурентоспроможності економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні засади дослідження регуляторної політики у сфері зовнішньої торгівлі розглядали закордонні вчені Д. Ірвін [2], Д. Родрік [3] тощо. Багатоаспектність і суперечливість наслідків зовнішньоторговельної лібералізації обґрунтовано в наукових працях Дж. Стігліца [4], Д. Доллара [5], А. Крея [5], М. Рамзана [6] та ін. Теоретичні й практичні аспекти проблематики імпортозалежності та її впливу на внутрішній ринок є об'єктом досліджень вітчизняних науковців, зокрема А. Мазаракі, В. Лагутіна [7], Т. Осташко [8], які зосереджують увагу на вагомості проблеми розвитку внутрішнього ринку України з метою забезпечення довгострокової економічної стабілізації. Питанням, що стосуються оцінки впливу імпорту на внутрішній ринок України, присвячено праці О. Пустовойта [8], І. Бураковського [9], В. Мовчан [9], В. Олефіра [10]. Водночас в умовах посилення рецесійних явищ у світовій економіці вектори регулювання зовнішньої торгівлі набувають нового контексту. Прагнення урядів країн посилити підтримку національного бізнесу сприяє трансформації підходів до формування регуляторної політики, зокрема й у сфері імпорту товарів. З огляду на це, потребують поглибленого дослідження ключові тенденції імпортозалежності вітчизняної економіки.

Відтак, **метою** дослідження є оцінка тенденцій імпортозалежності економіки України.

Матеріали та методи. У науковій статті застосовані такі методи дослідження: аксіоматичний (за обґрунтування певних положень як вихідних аксіом), статистичний (для встановлення динаміки основних показників розвитку зовнішньої торгівлі України, товарної та географічної структури імпорту). Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних науковців, матеріали Світового банку, Конференції ООН з торгівлі та розвитку, Державної служби статистики України тощо.

Результати дослідження. Теорія та світова практика свідчать про суперечливість поглядів щодо наслідків імпорту для національної

економіки. Імпорт задовольняє потреби країни в товарах, які або не виробляються вітчизняними підприємцями, або ж обсяг їхнього випуску є недостатнім. Як наслідок, забезпечується активне насичення внутрішнього ринку та економія суспільної праці, підвищення рівня зайнятості в торгівлі й суміжних видах діяльності, зростання стандартів виробничого та особистого споживання через придбання товарів і технологій, розширення обсягів надходжень до державного бюджету. Разом з тим, як свідчить практика, на певному етапі розвитку економіки за умов низької конкурентоспроможності вітчизняного виробництва імпорт зумовлює нераціональне збільшення частки іноземної продукції у внутрішньому споживанні на тлі зменшення зайнятості у сфері матеріального виробництва, погіршення фінансового стану місцевих підприємств, а також їхнього банкрутства [11, с. 33].

Тенденція до нарощення частки імпорту на внутрішньому ринку України не відповідає національним економічним інтересам і гальмує потенціал розвитку національного виробництва. Порівнюючи динамку вітчизняного випуску та фізичні обсяги імпорту (рис. 1), можна констатувати, що розвиток внутрішнього ринку переважним чином підтримувався імпортом, а не власним виробництвом. Із появою позитивної динаміки розвитку економіки у 2016 р. знову відновилась випереджаюча динаміка імпорту товарів і послуг порівняно з розвитком вітчизняного виробництва. Так, у 2016 р. темпи приросту імпорту в 2,3 раза вищі за динаміку власного виробництва, а у 2017 р. – у 3,9 раза. І лише у 2018 р. темпи приросту випуску перевищили обсяги імпорту.

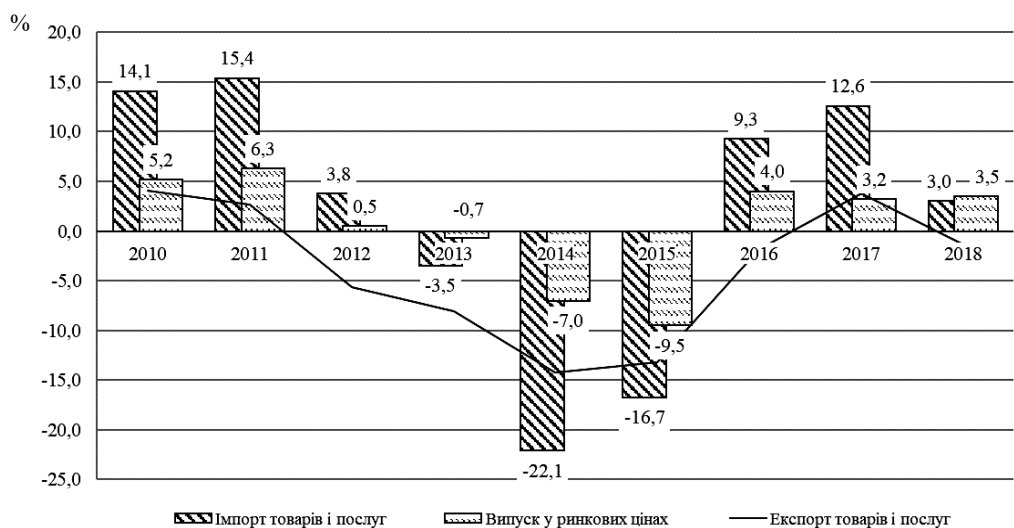

Рис. 1. Темпи приросту фізичного обсягу випуску, експорту та імпорту товарів і послуг у 2010–2018 рр., %

Джерело: розраховано автором за даними Національних рахунків України за відповідні роки [12].

Домінування в економіці України випереджаючих темпів зростання імпорту (проти експорту) протягом 2013–2018 рр. сформувало стійку тенденцію до зростання від’ємного сальдо зовнішньоторговельного балансу (до 310,5 млрд грн у 2018 р.), що становить 8,72 % ВВП України (табл. 1). Випереджаюча динаміка зростання імпорту порівняно з експортом свідчить про наявність суттєвих дисбалансів у структурі зовнішньоторговельного обороту та в загальному випуску товарів і послуг. Негативний тренд прискореного зростання імпорту та його випередження щодо динаміки власного виробництва зумовлений у тому числі низькою конкурентоспроможністю українських товарів на світових ринках, що, своєю чергою, є результатом структурних дисбалансів в економіці країни на тлі низького рівня розвитку виробництва та його технологічності [13, с. 132].

Таблиця 1

Динаміка показників зовнішньоторговельної діяльності України у 2013–2018 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Експорт, млрд грн, у тому числі:	629,40	771,13	1045,93	1175,95	1432,69	1609,37
товарів	464,78	596,01	774,08	857,86	1056,31	1179,55
послуг	164,62	175,12	271,85	318,10	376,38	429,81
Імпорт, млрд грн, у тому числі:	764,73	826,76	1097,85	1341,12	1662,13	1919,86
товарів	637,27	680,75	849,73	1035,67	1312,90	1526,90
послуг	127,46	146,01	248,13	305,45	349,23	392,96
Коефіцієнт покриття імпорту експортом	0,82	0,93	0,95	0,88	0,86	0,84
Сальдо зовнішньоторговельного балансу, млрд грн	-135,33	-55,64	-51,93	-165,16	-229,44	-310,50
Сальдо зовнішньоторговельного балансу, у % до ВВП	-9,24	-3,51	-2,61	-6,92	-7,69	-8,72
Частка імпорту в проміжному споживанні, %	65,0	67,3	65,1	61,7	59,5	*
Частка імпорту в кінцевому споживанні, %	24,6	24,9	25,7	26,2	28,6	
Частка імпорту у валовому нагромадженні, %	10,4	7,8	9,2	12,1	11,9	

*офіційні дані відсутні.

Джерело: розраховано автором за даними Національних рахунків України за відповідні роки [12].

За даними Національних рахунків України, у структурі використання імпорту у 2013–2017 рр. частка товарів проміжного споживання коливалась у середньому з 59,5 % до 67,3 %, що свідчить про суттєвий рівень імпортозалежності промисловості України від завезених товарів, зокрема у паливно-енергетичній галузі. Обсяг товарів для кінцевого споживання, де лівову частку посідає споживання сектором домашніх господарств, за досліджуваній період збільшився, що є індикатором імпортного вектора в структурі споживання. Частка імпорту у валовому нагромадженні, яка є основою інноваційного розвитку та детермінантою модернізаційних зрушень в економіці України за 2016–2017 рр., зменшилась. Низька частка імпорту товарів у валовому нагромадженні свідчить про суттєвий консерватизм у промисловій політиці та переважну невідповідність промислового устаткування вимогам науково-технічного прогресу.

У табл. 2 відображено товарну структуру імпорту в Україну.

Таблиця 2

Структура імпорту товарів в Україну у 2010–2019 рр., %

Продукція	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Машинобудування	21	24,2	26,5	25,2	20,9	21,3	29,1	30,0	30,5	33,8
Мінеральні продукти	34,8	36,3	32,5	29,1	29,5	31,2	21,6	25,2	24,8	21,4
Хімічної промисловості	16,6	15,2	15,7	16,9	19,2	20,5	21,6	19,7	18,6	18,2
АПК та харчової промисловості	9,4	7,8	8,9	10,6	11,2	9,4	9,9	8,7	8,8	9,4
Металургійного комплексу	6,9	6,9	6,2	6,5	6,6	5,3	5,9	6,1	6,3	6,0
Легкої промисловості	4	2,8	3,9	4,2	4,3	4,5	4,6	4,0	4,7	5,1
Інші види продукції	8,2	7,5	7,4	7,9	7,9	7,7	7,2	6,3	6,3	6,1

Джерело: розраховано авторами за [12].

Найбільшу частку в товарній структурі імпорту займає продукція машинобудування, до того ж у 2019 р. обсяг імпорту зріс на 17,8 %, або на 3098,0 млн дол. США. Частка імпорту легкових автомобілів та інших ТЗ для перевезення людей (УКТЗЕД 8703) у період 01.01.2019–30.11.2019 рр. становила 6,07 % загального імпорту в Україну, або 3289,79 млн дол. США (для порівняння, у 2018 р. – 3,94 %, або 2243,58 млн дол. США). Обсяг імпорту мінеральних продуктів у 2019 р. зменшився на 8,5 %, або на 1208,2 млн дол. США, проте частка імпорту цього виду продукції є значною. Обсяги імпорту

продукції хімічної промисловості у 2019 р. збільшилися на 4 %, або на 430 млн дол. США. Значно зріс обсяг імпорту продукції легкої промисловості (на 17,6 %, або на 467,9 млн дол. США). Варто зазначити, що частка продажу імпортованих товарів легкої промисловості підприємствами роздрібною торгівлею в Україні залишається досить високою. За окремими товарними позиціями цей показник становить понад 90 %, зокрема шкіряні вироби та дорожні речі – 94,3 %, взуття – 94,0 %, одяг – 92,3 %. Обсяги імпорту продукції АПК і харчової промисловості зросли за досліджуваний період на 13,4 %, або на 679,4 млн дол. США. Частка продажу імпортованих продовольчих товарів підприємствами роздрібною торгівлею в Україні у 2017 та 2019 р. становила 17,7 % і 20,0 % відповідно. Частка імпортованих непродовольчих товарів, реалізованих підприємствами роздрібною торгівлею у 2019 р., досягла 68 % [12].

До товарів, імпорт яких збільшився у 2019 р., відносять: автомобілі легкові (на 2743,4 млн дол. США), діоди, транзистори (на 1274,5 млн дол. США), електрогенераторні установки (на 397,1 млн дол. США), дозовані лікарські засоби (на 349,0 млн дол. США), азото-, фосфоро- та калієвмісні добрива (на 286,8 млн дол. США), трансформатори електричні (на 286,4 млн дол. США), електроенергія (на 240 млн дол. США), машини спеціального призначення (на 234,8 млн дол. США), тютюн промислового виробництва (на 211,7 млн дол. США), металоконструкції та їхні частини (на 190 млн дол. США).

У географічній структурі імпорту товарів в Україну (табл. 3) найбільшу частку займають країни ЄС – 24 996,2 млн дол. США. У 2019 р. частка імпорту продукції машинобудування з ЄС становила 37,2 % (причому імпорт легкових автомобілів зріс на 861,0 млн дол. США), продукція хімічної промисловості – 24,3 %, продукція АПК та харчової промисловості – 11,4 %. Країни Азії поставляють в Україну продукції на 16 334,3 млн дол. США, зокрема частка Китаю становить 15,1 % загального імпорту товарів в Україну. Аналіз товарної структури імпорту з Китаю у 2019 р. засвідчив значну частку імпорту електричних машин (група 85) – 34,5 %, реакторів ядерних, котлів, машин (група 84) – 16,8%, чорних металів і виробів з них (групи 72–73) – 4,9%, засобів наземного транспорту, крім залізничного (група 87) – 3,4 %, взуття (група 64) – 2,9 %, одяг трикотажний та текстильний (групи 61–62) – 3,1 %, іграшки (група 95) – 3,0 %. З РФ у 2019 р. імпортовано продукції на 6986,2 млн дол. США (11,5 %), що на 1104,2 млн дол. США менше, ніж у 2018 р. 58 % імпорту з РФ припадає на палива мінеральні, нафту і продукти її перегонки (група 27). До країн, з яких найбільше зріс імпорт товарів в Україну у 2019 р., відносять: ЄС, Китай, Туреччину, США, Японію, Індію та ін.

**Географічна структура імпорту товарів
в Україну в 2010–2019 рр., %**

Рік	Країни СНД	Європа	Країни ЄС (28)	Азія	Африка	Америка	Австралія та Океанія
2010	43,95	32,93	31,53	16,50	1,44	4,74	0,43
2011	45,05	32,76	31,24	16,08	1,14	4,74	0,23
2012	40,72	32,54	30,97	20,23	1,00	5,25	0,23
2013	36,29	37,11	35,13	19,79	0,97	5,64	0,12
2014	31,74	41,12	38,71	19,93	1,25	5,55	0,33
2015	27,95	44,42	40,86	19,29	1,60	6,23	0,45
2016	21,82	47,06	43,67	22,73	1,41	6,61	0,31
2017	23,14	46,21	41,93	21,53	1,45	7,29	0,31
2018	23,10	44,38	40,60	23,81	1,33	7,19	0,12
2019	19,56	44,75	41,17	26,90	1,35	7,24	0,19

Джерело: розраховано автором за [12].

На практиці імпорт товарів зазвичай поділено на три групи: товари, які взагалі не виробляються в країні; товари, що не задовольняють внутрішній попит за кількістю та номенклатурою; товари, пов'язані з участю країни в міжнародній кооперації виробництва. Тож, імпорт товарів першої групи не має жодного негативного впливу на національну економіку (у ній відсутні конкуруючі з імпортом виробництва), проте сприяє розширенню ринку та асортименту. Ввезення товарів другої групи збільшує пропозицію на ринках, посилює конкуренцію й може бути каталізатором ліквідації неефективних виробництв. Імпорт товарів третьої групи розширює національне виробництво та глибше інтегрує його у систему міжнародного розподілення праці [14, с. 232].

На перших етапах ринкової трансформації економіки зростання імпорту обґрунтовувано відсутністю якісної вітчизняної продукції, проте за останні роки тенденції зовнішньої торгівлі докорінно змінюють погляди щодо стану розвитку промислового виробництва, його ролі в забезпеченні економічного розвитку та формують передумови для розгляду імпортової експансії як украї небезпечного тренду [13, с. 176]. Його вирішення потребує ефективної державної політики не тільки для гальмування темпів нарощення імпорту, а й водночас для інноваційної перебудови промисловості, зростання прямих іноземних інвестицій тощо.

Відповідно до міжнародних порівнянь українська економіка є досить відкритою, оскільки співвідношення її імпорту товарів та послуг до ВВП коливається в межах 55 %. Дані Конференції ООН з торгівлі та розвитку свідчать, що у 2017–2018 рр. таке співвідношення значно перевищувало середньосвітовий рівень (табл. 4).

**Компаративний аналіз динаміки показників відкритості України
та світу у 2005–2018 рр., %**

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Експортна квота														
Середньо-світовий показник	27,0	28,7	29,7	31,0	26,2	28,5	30,4	30,3	30,4	30,1	28,3	27,3	28,3	29,3
Україна	47,8	43,2	41,3	43,8	42,8	48,2	51,3	49,2	44,6	49,0	52,6	49,3	48,0	47,5
Імпортна квота														
Середньо-світовий показник	26,6	28,1	28,9	30,4	25,5	27,8	29,7	29,5	29,4	29,4	27,7	26,7	27,6	28,6
Україна	47,0	46,0	46,8	51,5	44,5	51,2	57,5	57,4	53,1	52,5	55,2	56,2	55,9	56,5

Джерело: розроблено автором за [15].

Показник експортної квоти України є високим, однак у світі є країни зі значно вищою експортною квотою. Зокрема у Гонконзі у 2018 р. вона становила 188,3 % (у 2013 р. – 221,6 %), у Сінгапурі – 173,4 % (у 2008 р. – 231,4 %) [14]. Такі колосальні обсяги є результатом не лише суттєвої економічної розвиненості, але й офшорного статусу країни з її надвисоким рівнем реекспортної активності [16, с. 65].

На практиці врахування винятково традиційних показників обсягу торгівлі, коли валові потоки товарів та послуг реєструються за кожного перетинання кордону, призводить до необґрунтованих рішень щодо збалансованості торгівлі та чинників, що впливають на динаміку імпорту. Враховуючи це, ОЕСР, СОТ та Єврокомісія реалізували низку ініціатив щодо створення інформаційних баз даних для оцінки «імпортомісткості» експорту, обсягів міжнародної вертикальної спеціалізації виробництва. Наразі дослідники все більше приділяють увагу дезінтеграції виробничих процесів – ситуації, за якої імпортовані товари та послуги використовуються в процесі виробництва товарів і послуг на експорт [13, с. 500].

Наслідки науково-технічного прогресу та тенденції соціально-економічного розвитку породжують нові суспільні потреби, про що свідчить зростання попиту на високотехнологічні й інноваційні товари. Однак, галузева й технологічна структура вітчизняної промисловості не в змозі задовольнити потреби внутрішнього ринку, що зумовлює високий рівень імпортової залежності [17, с. 32].

Методологія державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності має ґрунтуватись на філософії, принципах та інструментах сучасного макроекономічного регулювання й прогнозування, галузевого та регіонального планування і програмно-цільового управління. Вона передбачає як помірний захист державою вітчизняних виробників і сприяння просуванню їхньої продукції на зовнішні ринки, так і

стимулювання цих виробників до підвищення їхньої конкурентоспроможності, а також орієнтованість імпорتنих поставок на розвиток національної економіки та підвищення якості життя населення.

Враховуючи промислову та зовнішньоторговельну політику, варто сформувати формальні й неформальні інституціональні норми, умови та обмеження, що слугують інструментом оптимізації співвідношення заходів із забезпечення відкритості економіки й протекціоністських заходів. Це свого роду компроміс, коли торгівля не лише прагне отримати комерційний прибуток, але й сприяє укріпленню довіри і дає можливість зберегти довготривалі та взаємовигідні торговельні відносини в зовнішньоекономічній сфері.

Висновки. Структура формування товарної пропозиції внутрішнього товарного ринку України в цілому свідчить про значні диспропорції промислового потенціалу та потреб вітчизняного ринку й відображає суттєвий тиск з боку імпорту. Проведене дослідження дало змогу ідентифікувати низку тенденцій імпортозалежності вітчизняної економіки, зокрема тривале домінування імпорту над вітчизняним виробництвом, що за ціновою та якісною складовими конкурентоспроможності суттєво поступається імпортним аналогам (як наслідок, спостерігається витіснення вітчизняних товаровиробників з внутрішнього ринку України); домінування продукції машинобудування та мінеральних продуктів у товарній структурі імпорту в Україну; зростання частки країн Європи та Азії в географічній структурі імпорту товарів в Україну; високий рівень залежності промисловості України від імпорتنих комплектуючих, матеріалів і сировини; низький рівень постачань передових технологій та обладнання з-за кордону та оновлення технологічного потенціалу переважно внаслідок вітчизняного устаткування; перенасичення імпорتنих товарів на внутрішньому ринку непродовольчих товарів, що вказує на неспроможність вітчизняного виробника повною мірою забезпечити задоволення споживчого попиту за якістю та рівнем технологічності виробництва. Залежність внутрішнього ринку від зовнішньої торгівлі наразі актуалізує проблематику державного регулювання експортно-імпортними потоками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=354d699d-4648-4112-a81a-919a80555fb7&tag=TendentsiiRozvitkuZovnishnoiTorgivliUkraini>.
2. Irwin D. A. Does Trade Reform Promote Economic Growth? A Review of Recent Evidence / D.A. Irwin // Working Paper. Peterson Institute for International Economics. 2019. URL: <https://www.piie.com/system/files/documents/wp19-9.pdf>.
3. Rodrik D. Straight Talk on Trade: Ideas for a Sane World Economy. Princeton University Press, 2017. 562 p.

4. Stiglitz J. How the Economy Will Look After the Coronavirus Pandemic. *Foreign Policy*. 2020. URL: <https://foreignpolicy.com/2020/04/15/how-the-economy-will-look-after-the-coronavirus-pandemic>.
5. Dollar D., Kraay A. Trade, Growth, and Poverty. SSRN Papers. 2016. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=632684.
6. Ramzan M., Sheng B., Shahbaz M., Song J., Jiao Z. Impact of trade openness on GDP growth: Does TFP matter? *The Journal of International Trade & Economic Development*. 2019. Vol. 28:8. P. 960-995, DOI:10.1080/09638199.2019.1616805.
7. Мазаракі А. А., Лагунін В. Д. Внутрішній ринок України в умовах дисбалансів між виробництвом і споживанням. *Економіка України*. 2016. № 4. С. 4-18.
8. Осташко Т. О. Структурні зміни у світовій торгівлі як чинник розвитку внутрішнього ринку України : колективна монографія. НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2019. 350 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/310.pdf>.
9. Бураковський І., Мовчан В. Економічна складова Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2014. 141 с.
10. Олєфір В. К. Вплив Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС на ринок споживчих товарів. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 3. С. 118-137.
11. Мельник Т. М., Пугачевська К.С. Імпортозалежність економіки України і пріоритети селективного імпортозаміщення. *Економіка України*. 2016. № 4. С. 29-44.
12. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Скрипниченко М. І. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні: монографія. Київ, 2015. 544 с.
14. Геєць В. М., Гриценко А. А., Небрат В. В., Бажал І. І. Економіка України в дослідженнях і прогнозах: 20 років діяльності Інституту економіки та прогнозування НАН України: монографія. НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2018. 568 с.
15. Конференція ООН з торгівлі та розвитку. URL: <http://unctadstat.unctad.org/EN>.
16. Кораблін С. О. Макроекономічна динаміка України: пастка сировинних ринків: монографія. ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2017. 308 с.
17. Геєць В. М., Шинкарук Л. В. Інтеграційні можливості України: перспективи та наслідки: наукова доповідь. ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2014. 92 с.

Стаття надійшла до редакції 18.06.2020.

Pugachevska K. Import dependence of Ukraine's economy: determinants and risks.

Background. The article is devoted to the issue of import dependence of the domestic economy. The study was conducted on the basis of studying the vectors of the impact of imports on the development of the national economy and analysis of import consumption in the economy of Ukraine.

A review of scientific sources shows that there are discussions among scientists about the impact of imports on economic development. The issues of

ensuring the competitiveness of domestic products in terms of import expansion are studied. At the same time, the trends of import dependence of the domestic economy need to be studied.

The **aim** of the study is to assess the trends of import dependence of the Ukrainian economy.

Materials and methods. The following research methods are used in the scientific article: axiomatic (when substantiating certain provisions as initial axioms), statistical (to establish the dynamics of the main indicators of Ukraine's foreign trade, commodity and geographical structure of imports). The information base of the research was the works of domestic scientists, materials of the World Bank, the UN Conference on Trade and Development, the State Statistics Service of Ukraine, etc.

Results. The article analyzes dynamics of commodity and geographical structure of imports of goods to Ukraine. The structure of the use of imports in the economy of Ukraine is estimated. The key tendencies of import dependence of the domestic economy are identified.

Conclusion. Among the key trends of import dependence of the domestic economy should be noted: long-term dominance of imports over domestic production, which in terms of price and quality competitiveness is inferior to imported counterparts in price, and thus, the displacement of domestic producers from the domestic market of Ukraine; high level of dependence of Ukrainian industry on goods for intermediate consumption; the low share of imports in the gross formation indicates a low level of supplies of the advanced technologies and equipment from abroad and the renewal of technological potential due to domestic equipment; the oversaturation of imported goods in the domestic market of non-food products, which indicates the inability of domestic producers to fully meet consumer demand for quality and level of manufacturability.

Keywords: import dependence, import, export orientation, foreign trade, domestic market.

REFERENCES

1. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torgivli ta sil's'kogo gospodarstva. Tendencii' rozvytku zovnishn'oi' torgivli [Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture. Trends in the development of foreign trade] Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=354d699d-4648-4112-a81a-919a80555fb7&tag=TendentsiiRozvytkuZovnishnoiTorgivliUkraini> [in Ukrainian].
2. Irwin, D. A. (2019). Does Trade Reform Promote Economic Growth? A Review of Recent Evidence / D.A. Irwin // Working Paper. Peterson Institute for International Economics. Retrieved from <https://www.piie.com/system/files/documents/wp19-9.pdf> [in English].
3. Rodrik, D. (2017). Straight Talk on Trade: Ideas for a Sane World Economy. Princeton University Press [in English].
4. Stiglitz, J. (2020). How the Economy Will Look After the Coronavirus Pandemic. *Foreign Policy*. Retrieved from <https://foreignpolicy.com/2020/04/15/how-the-economy-will-look-after-the-coronavirus-pandemic>. [in English].
5. Dollar, D., & Kraay, A. (2016). Trade, Growth, and Poverty. SSRN Papers. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=632684 [in English].

6. Ramzan, M., Sheng, B., Shahbaz, M., Song, J., & Jiao, Z. (2019). Impact of trade openness on GDP growth: Does TFP matter? *The Journal of International Trade & Economic Development*. (Vol. 28:8). (pp. 960-995). Retrieved from Doi:10.1080/09638199.2019.1616805 [in English].
7. Mazaraki, A. A., & Lagutin, V. D. (2016). Vnurishnij rynek Ukrai'ny v umovah dysbalansiv mizh vyrobnyctvom i spozhyvannjam [Ukraine's domestic market in the conditions of imbalances between production and consumption]. *Ekonomika Ukrai'ny – Ukraine economy*, 4, 4-18 [in Ukrainian].
8. Ostashko, T. O. (2019). Strukturni zminy u svitovij torgivli jak chynnyk rozvytku vnutrishn'ogo rynku Ukrai'ny [Strukturni zminy u svitovij torgivli jak chynnyk rozvytku vnutrishn'ogo rynku Ukrai'ny] *DU «Instytut ekonomiky ta prognozuvannja NAN Ukrai'ny»*. Kyi'v : kolektyvna monografija. NAN Ukrai'ny – SI «Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine». Kyi'v, 350 s. Retrieved from <http://ief.org.ua/docs/mg/310.pdf> [in Ukrainian].
9. Burakovs'kyj, I., & Movchan, V. (2014). Ekonomichna skladova Ugody pro asociaciju mizh Ukrai'noju ta JeS: naslidky dlja biznesu, naselelnja ta derzhavnogo upravlinnja. Instytut ekonomichnyh doslidzhen' i politychnyh konsultacij [The economic component of the Association Agreement between Ukraine and the EU: implications for business, the population and public administration. Institute for Economic Research and Policy Consulting] [in Ukrainian].
10. Olefir, V. K. (2018). Vplyv Ugody pro Asociaciju mizh Ukrai'noju ta JeS na rynek spozhyvchyh tovariv [Impact of the Association Agreement between Ukraine and the EU on the consumer goods market]. *Ekonomika i prognozuvannja – Economics and forecasting*, 3, 118-137 [in Ukrainian].
11. Mel'nyk, T. M., & Pugachevs'ka, K.S. (2016). Importozalezhnist' ekonomiky Ukrai'ny i priorityety selektyvnogo importozamishhennja. [Import dependence of Ukraine's economy and priorities of selective import substitution]. *Ekonomika Ukrai'ny – Ukraine economy*, 4, 29-44 [in Ukrainian].
12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrai'ny [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
13. Skrypnychenko, M. I. (2015). Modeli identyfikacii' makroekonomichnyh dysbalansiv v Ukrai'ni: monografija. Kyi'v [Models of identification of macroeconomic imbalances in Ukraine: monograph. Kyiv] [in Ukrainian].
14. Gejec', V. M., Grycenko, A. A., Nebrat, V. V., & Bazhal, I. I. (2018). Ekonomika Ukrai'ny v doslidzhennjah i prognozah: 20 rokiv dijal'nosti Instytutu ekonomiky ta prognozuvannja NAN Ukrai'ny [Economy of Ukraine in researches and forecasting: 20 years of activity of the Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine] *DU «Instytut ekonomiky ta prognozuvannja NAN Ukrai'ny»*. Kyi'v – SI "Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine". Kyiv [in Ukrainian].
15. Konferencija OON z torgivli ta rozvytku [United Nations Conference on trade and development]. Retrieved from <http://unctadstat.unctad.org/EN>. [in English].
16. Korablin, S. O. (2017). Makroekonomichna dynamika Ukrai'ny: pastka syrovynnyh rynkiv [Macroeconomic dynamics of Ukraine: a trap of raw materials markets: monograph] *DU «Instytut ekonomiky ta prognozuvannja NAN Ukrai'ny»* Kyi'v – SI «Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine». Kyiv [in Ukrainian].
17. Gejec', V. M., & Shynkaruk, L. V. (2014). Integracijni mozhlyvosti Ukrai'ny: perspektyvy ta naslidky: naukova dopovid' [Integration opportunities of Ukraine: prospects and consequences: scientific report]. *DU «Instytut ekonomiky ta prognozuvannja NAN Ukrai'ny»*. Kyi'v – SI «Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine». Kyiv [in Ukrainian].